

Метошоп Олександра-Анна Юріївна

студентка магістратури

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Metoshop Oleksandra-Anna

Master's degree of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Носова Євгенія Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Nosova Evygenia

PhD, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-3-9773

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ РОЗВИТОК НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

FACTORS INFLUENCING THE FINANCIAL DEVELOPMENT OF NAFTOGAZ UKRAINE NJSC IN CURRENT CONDITIONS

Анотація. Фінансовий розвиток компаній України є однією із ключових умов забезпечення успішного повоєнного відновлення країни, оскільки компанії генерують оборот грошових коштів у економіці, надходження до бюджету та створюють робочі місця для населення. Водночас тема фінансового розвитку досить поверхнево висвітлюється у наукових працях та в основному ототожнюється із поняттями фінансового стану та стабільності. Окрім того, умови воєнного стану та динамічного середовища формують новий набір чинників, що впливають на фінансовий розвиток нафтогазових компаній. Зважаючи на те, що енергетичний сектор України є одним із найбільш постраждалих від війни через постійні обстріли об'єктів енергетики, окупацію територій та експлуатацію природних ресурсів країни під час окупації, а НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» є ключовим гравцем на енергетичному ринку, виокремлення та аналіз чинників, що впливають на фінансовий розвиток компанії, обумовлює актуальність теми дослідження та визначає його мету.

У дослідженні визначені чинники впливу на внутрішньому (ефективність внутрішнього управління компанією, рівень компетентності та кваліфікації персоналу, інвестиційна діяльність, фінансова стійкість та ліквідність компанії тощо) та зовнішньому рівні (політична ситуація та рівень геополітичних ризиків, рівень залежності від імпорту енергоресурсів, конкуренція на ринку природного газу та енергоресурсів, рівень розвитку технологій в енергетичній галузі тощо).

Проведений SWOT-аналіз умов діяльності НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» дає підстави зробити висновок про можливість його фінансового розвитку у сьогоdnішніх реаліях. Сформована SWOT-матриця та проведений аналіз фінансових показників показали, що компанія знаходиться на перетині слабких сторін та загроз, що обумовлено отриманими збитками та загрозами у зв'язку із впливом воєнних дій. Встановлено, що оптимальною стратегією для компанії на даному етапі є стратегія стабілізації фінансового стану, основними кроками для реалізації якої є управління ліквідністю, фінансовою стійкістю та рентабельністю.

Полею для подальшого дослідження є поглиблений аналіз фінансової звітності компанії та дослідження динаміки фінансових показників для деталізації стратегії фінансового розвитку у коротко- та довгостроковій перспективі.

Ключові слова: Фінансовий розвиток, зовнішнє середовище, внутрішнє середовище, фінансова стійкість, фінансовий стан, SWOT-аналіз.

Summary. The financial development of Ukrainian companies is one of the key conditions for ensuring the successful post-war recovery of the country, as companies generate cash flow in the economy, revenues to the budget, and create jobs for the

population. At the same time, the topic of financial development is covered rather superficially in scientific works and is mainly identified with the concepts of financial condition and stability. In addition, the conditions of martial law and the dynamic environment form a new set of factors affecting the financial development of oil and gas companies. Considering the fact that the energy sector of Ukraine is one of the most affected by the war due to the constant shelling of energy facilities, occupation of territories, and exploitation of the country's natural resources during the occupation, and NJSC NAFTOGAZ UKRAINE is a key player in the energy market, isolation and analysis factors affecting the company's financial development determines the relevance of the research topic and determines its purpose.

The study identified factors of influence at the internal (efficiency of the company's internal management, level of competence and qualification of personnel, investment activity, financial stability and liquidity of the company, etc.) and external levels (political situation and level of geopolitical risks, level of dependence on the import of energy resources, competition on the natural market gas and energy resources, the level of technology development in the energy sector, etc.).

The conducted SWOT-analysis of the operating conditions of NJSC NAFTOGAZ UKRAINE gives grounds to conclude about the possibility of its financial development in today's realities. The formed SWOT-matrix and the analysis of financial indicators showed that the company is at the intersection of weaknesses and threats, which is due to the received losses and threats in connection with the impact of military actions. It was established that the optimal strategy for the company at this stage is the strategy of stabilizing the financial situation, the main steps for the implementation of which are the management of liquidity, financial stability, and profitability.

A field for further research is an in-depth analysis of the company's financial statements and a study of the dynamics of financial indicators to detail the strategy of financial development in the short- and long term.

Key words: financial development, external environment, internal environment, financial stability, financial state, SWOT-analysis.

Постановка проблеми. Сьогодні компанії України зіткнулися із рядом викликів, які вимагають від менеджменту не тільки ефективного управління ресурсами та ризиками, але й адаптації до швидко змінюваних геополітичних та економічних умов. Фінансова стійкість та стабільність є ключовими чинниками у розвитку будь-якої компанії, а він, своєю чергою, є підґрунтям для економічного розвитку та повоєнного відновлення країни в цілому. Одне із провідних місць у даному контексті займає паливно-енергетичний комплекс та компанія НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» як ключовий гравець на енергетичному ринку.

Тому дослідження чинників, що впливають на фінансовий розвиток НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» є актуальним для розуміння ситуації на ринку енергетики та забезпечення стабільного розвитку не тільки компанії, але й всієї країни.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням фінансової стійкості, стану, стратегії та розвитку підприємств, зокрема і в умовах економічної нестабільності, займалися низка вітчизняних науковців: Воронкова Т.Є. [2], Галушак В.В. [3], Готра В.В. [4], Гузь В.В. [7], Коваль Н.В. [12], Короленко О.Б. [7], Костенко Ю.О. [7], Пугіль Н.Г. [11], Янковська В.А. [24] та інші.

Науковці акцентують увагу саме на дослідженні фінансового стану підприємства, описуючи методологію, послідовність та інструменти фінансового аналізу [2; 3; 4; 7; 11; 12; 24]. Поняттю фінансового розвитку та його дослідженню при цьому фактично не приділяється увага. Окрім того, дослідження та аналіз фінансового розвитку в умовах воєнного стану розкриті у працях вчених вкрай поверхнево. Все ще залишаються невизначени-

ми методика дослідження фінансового розвитку включно із чинниками, що впливають на нього в умовах динамічного середовища. У проведених нами попередніх дослідженнях [8] було сформульовано поняття «фінансового розвитку» компанії та визначено загальні чинники, що впливають на нього на внутрішньому та зовнішньому рівні. Дані фактори, проте, будуть відрізнятися залежно від галузі та безпосередньо підприємства.

Постановка завдання. Метою даної статті є виокремлення та дослідження чинників, що впливають на фінансовий розвиток саме НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» як ключового гравця на ринку енергетики в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження сутності фінансового розвитку компанії показало, що це процес покращення показників її фінансового стану, підвищення інвестиційної привабливості, а також мінімізації ризиків шляхом ефективного управління фінансовими ресурсами компанії.

Фінансовий стан та фінансовий розвиток підприємства — це взаємозалежні поняття, які варто розглядати разом, адже низькі показники фінансового стану унеможливають фінансовий розвиток компанії, а відсутність розвитку, своєю чергою, призведе до погіршення фінансового стану у перспективі.

Фінансовий розвиток будь-якої компанії є динамічним процесом, а отже він буде постійно піддаватися впливу чинників, що визначають внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства.

НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» — монополіст на роздрібному ринку газу, його частка ринку у 2022 році становила 97,6% [9]. Відповідно його фінансовий стан хоч і буде важливим для оцінювання перспективи подальшого фінансового розвитку,

але визначальними все ж будуть фактори зовнішнього середовища.

Фінансовий розвиток компанії може бути оцінений як кількісними, так і якісними методами. Кількісні показники, проте, є менш репрезентативними у сучасних умовах воєнного стану, оскільки оприлюднення фінансової звітності відбувається із значними лагом після закінчення звітного періоду (так, консолідована фінансова звітність за 2023 рік станом на 31.03.2024 ще не опублікована на веб-сайті), а попит на продукцію та послуги компанії значно залежать від енерге-

тичної політики країн Європи. Тому, враховуючи значну залежність НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» від мінливості зовнішнього середовища, основну увагу у статті буде зосереджено саме на оцінці фінансового розвитку з використанням методів якісного аналізу.

Для цього спершу проведемо PESTEL-аналіз (рис. 1), який дозволяє оцінити чинники зовнішнього середовища, які впливають на функціонування НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» та його фінансовий розвиток, а отже дозволяють ідентифікувати існуючі можливості та загрози.



Рис. 1. PEST-аналіз чинників, що впливають на фінансовий розвиток НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»
Джерело: складено авторами на основі [2; 3; 4; 7; 11; 12; 21; 24]

Перелічені на рис. 1 чинники формують зовнішнє середовище, у якому діє НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» та відповідно впливають на формування його внутрішніх сильних та слабких сторін, що, своєю чергою, також впливають на фінансовий розвиток компанії.

Для більш детального дослідження нами було проведено SWOT-аналіз чинників, що впливають на фінансовий розвиток НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» (табл. 1).

Із проведеного SWOT-аналізу бачимо, що загрози значно переважають можливості, а слабкі сторони переважають сильні. Відповідно можемо зробити висновок, що компанія опинилася на перетині загроз та слабких сторін. Воєнний стан, окупація територій та загроза енергетичній безпеці країни створюють поле суттєвої невизначеності щодо можливості компанії продовжувати свою

діяльність. Залежність компанії від зовнішнього середовища у поточній ситуації лише зростає. Слабкі сторони у вигляді низьких показників фінансового стану та одержуваних збитків тільки підтверджують цю позицію. Компанія має значні обсяги сумнівної дебіторської заборгованості і під час війни вони зростають через зменшення фінансових можливостей населення, їх релокації, втрати домівок тощо.

Окрім наведеного вище SWOT-аналізу було проведено аналіз фінансової звітності компанії за останні 7 років та виокремлено основні показники, що підтверджують викладені у SWOT-аналізі тези (рис. 2). Оскільки консолідована фінансова звітність за 2023 рік ще не була опублікована на момент написання статті, то для показників за 2023 рік було взято прогнозні значення, розраховані на основі опублікованої консолідованої звітності за 9

Таблиця 1

SWOT-матриця чинників впливу на фінансовий розвиток НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»

Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> Підвищення рівня енергоефективності для зменшення залежності від імпорту енергоресурсів Розвиток сфери послуг в галузі енергетики, таких як енергозберігаючі технології, консалтинг та інші Залучення іноземного технологічного досвіду в енергетичний сектор України на вигідних умовах Перспектива створення регіонального східноєвропейського газового хабу Диверсифікація імпорту енергоресурсів Можливість видобутку нетрадиційного газу (газ із сланців, газ із шельфу Чорного моря) Можливість співпраці з іншими країнами при виконанні сейсмозвідувальних робіт 	<ul style="list-style-type: none"> Геополітичні ризики: збільшення впливу росії на газовий ринок Зміни у екологічному законодавстві у зв'язку із підвищенням важливості підтримання сталого розвитку, що призведуть до збільшення витрат на розвиток відповідних технологій та підвищення енергоефективності Фінансові кризи та зниження світової економічної активності можуть привести до зниження попиту на природний газ, що може погіршити фінансову стійкість компанії НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» має конкурувати з іншими гравцями на ринку, що може вплинути на ціну природного газу та на ринкову позицію компанії Компанія може зазнавати збитків від операційної та неопераційної курсової різниці Вплив міжнародних конфліктів на стабільність постачання енергоресурсів Збільшення цін на імпортні енергоресурси, що може негативно вплинути на фінансові показники компанії Продовження воєнних дій та окупації територій, експлуатація газових свердловин та крадіжка природного газу, нафти чи ресурсів підприємства на окупованих територіях Зростання інфляції та зниження рівня доходів населення
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> Кваліфіковані працівники та ТОП-менеджмент компанії сприяють підвищенню її конкурентоспроможності Широка мережа філій та партнерів по всій країні, що забезпечує доступ до послуг компанії та покриття всіх регіонів Сильний бренд і репутація відомої компанії на ринку Оновлена дивізійна організаційна структура позитивно впливає на управління компанією 	<ul style="list-style-type: none"> Значні обсяги дебіторської заборгованості та слабка оптимізація запасів, що призводять до зниження оборотності коштів Фінансова неспроможність компанії здійснювати необхідні капітальні інвестиції для розвитку техніки та технологій Складність при проведенні обліку та аудиту, що може призвести до помилок у фінансовому звіті та порушення вимог законодавства Недостатня фінансова стійкість та ліквідність компанії, що може змушувати компанію залучати додатковий кредитний капітал та платити високі відсотки Неспроможність реалізувати ефективну стратегію розвитку компанії та невідповідність ринковим умовам, що може призвести до втрати конкурентних переваг та ринкової позиції Зростання величини касового розриву між сплатою дебіторської та кредиторської заборгованості Значні обсяги сумнівної заборгованості Збитки як фінансові результати протягом декількох років поспіль

Джерело: складено авторами на основі [5; 10; 17; 20; 21]

місяців 2023 року (не перевіреної аудитором). Для цього було визначено частку 4 кварталу у доходах за останні 3 роки. В середньому вона становить 66%. Відповідно до цього коефіцієнту розраховано прогнозне значення за 2023 рік. Для показників активів та власного капіталу як прогнозні значення було використано дані консолідованої фінансової звітності за 9 місяців 2023 року, оскільки активи та власний капітал є досить сталими та значних змін не очікується.

Було досліджено дохід від реалізації, чистий прибуток (збиток), розраховано та порівняно рентабельність активів та рентабельність власного капіталу.

Проаналізувавши дані у динаміці, бачимо низку змін у фінансових показниках, що відбулися за аналізований період.

Протягом 2017–2019 рр. спостерігається зменшення доходу від продажів на 78 млн. гривень за даний період. Причиною цього стали в основному коливання цін на газ та зменшення споживання в результаті теплої зими 2018 року. Негативний ефект також мало зниження цін на нафтопродукти та зміцнення гривні, оскільки послуги з транзиту нафти оплачуються в іноземній валюті. Також значно зріс рівень сумнівної заборгованості через низький рівень платіжної дисципліни операторів газорозподільчих мереж. Починаючи з 2018 року був запущений процес реформування НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» у результаті якого у 2020 році відбулося відокремлення діяльності із транспортування газу (ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» (ОГТСУ)) у окрему ГТС у відповідності до європейських зобов'язань України, що також мало вплив на рівень доходу Групи.

Щодо чистого прибутку, бачимо, що діяльність протягом 2017–2019 років була прибутковою. Позитивні результати 2017 року пов'язані в основному із відображенням виплат від Газпрому за результатами Стокгольмського арбітражу в розмірі 12,6 млрд. гривень. У 2019 році НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» вдалося збільшити прибуток на 23,8 млн. грн у порівнянні із 2017 за рахунок компенсації за результатами позитивного рішення у арбітражі щодо транзитного контракту та успішного відокремлення транспортування газу. Проте уже у 4 кварталі 2019 року відбулося значне падіння цін на газ, що створило складнощі на 2020 рік. Значний вплив на показники 2020-го року здійснили борги газозбутових компаній, які заборгували НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» понад 20 мільярдів гривень після скасування ПСО (покладених спеціальних обов'язків).

Після звільнення голови правління у квітні 2021 році за пріоритет для нового керівництва було визначено збільшення доходу від реалізації, тому до кінця 2021 року отримано дохід на 58 млн. грн більший, ніж у 2020 році. Також у 2021 отримано прибуток як фінансовий результат після збитку 2020 року. Це, своєю чергою, мало вплив на зростання показників рентабельності активів та власного капіталу, що розраховуються на його основі.

Початок війни, окупація та постійні обстріли енергетичної інфраструктури обумовили необхідність залучення додаткових об'ємів газу.

Під час війни компанія під керівництвом Юрія Вітренка (голови правління НАК «НАФТОГАЗ «Україна» 2021–2022 рр.) зіткнулася з серйозними викликами підготовки до опалювального сезону.

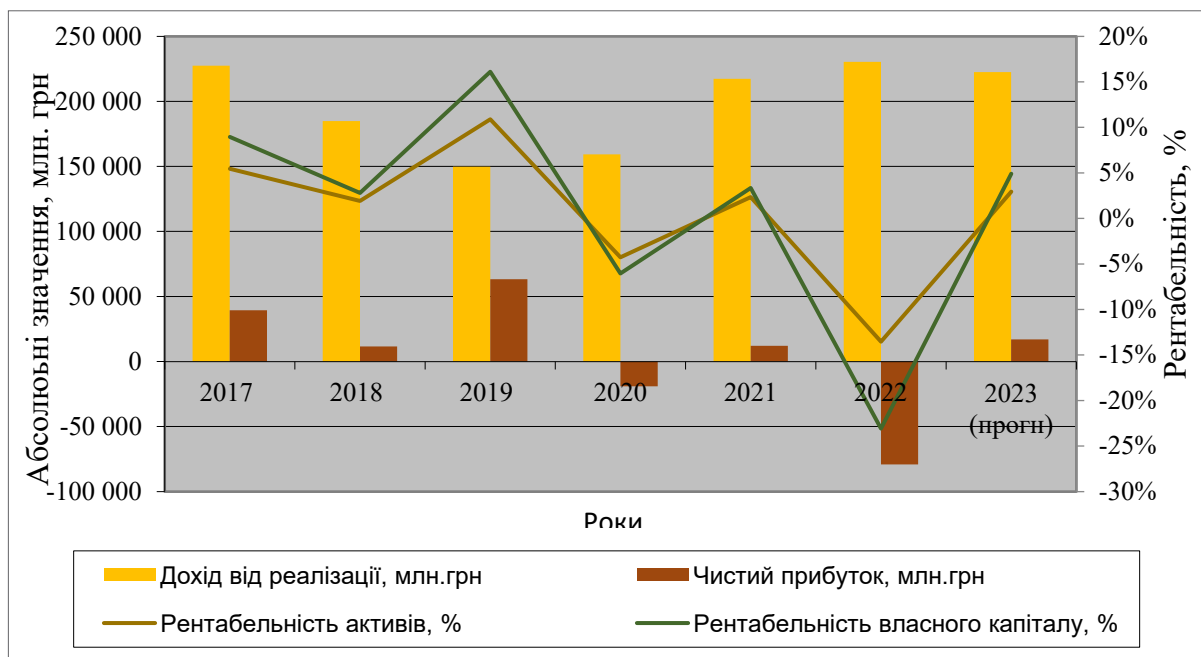


Рис. 2. Порівняльний аналіз змін основних фінансових показників НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ»
Джерело: побудовано авторами на основі даних [6; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 20; 21]

Крім того, в липні НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» був вимушений оголосити дефолт після того, як уряд не дозволив компанії здійснити планові виплати власникам єврооблігацій [1]. Також важливим фактором є те, що під час війни громадянам України не нараховуються пеня та штрафи за несплату комунальних послуг і вони продовжують надаватися. Це спричинило зростання обсягів заборгованості та зростання сумнівних боргів. Відповідно за 2022 рік компанія отримала чистий збиток у розмірі 79 139 млн. грн.

Позитивний прогноз на 2023 рік та фінансовий результат за 9 місяців 2023 року обумовлений значною мірою зниженням собівартості природного газу у вартості його реалізації порівняно із 9 місяцями 2022 року, що спричинене зниженням обчисленої ціни реалізації для природного газу, що видобувається платниками рентної плати за користування надрами для видобування природного газу у 2023 році у порівнянні із 2022. Ціна реалізації встановлюється у відповідності до вимог підпункту 69.31 пункту 69 підрозділу 10 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України та публікується на сайті Міністерства економіки України [23]. Значну складову собівартості також займає рентна плата за користування надрами, що розраховується із фактичної ціни реалізації природного газу, відповідно до чого, витрати на сплату ренти знизилися сумарно на 8 257 млн. грн за 9 місяців 2023 року порівняно із 9 місяцями 2022 року. Також протягом періоду зріс обсяг реалізації нафти та нафтопродуктів, при цьому відбулося зменшення їхньої собівартості у доході від їх реалізації за 9 місяців 2023 року порівняно із 9 місяцями 2022 року. Окрім того, за 9 місяців 2023 року спостерігається зростання інших операційних доходів, в основному за рахунок отриманого фінансування та грантів, зокрема отримано грантове фінансування від Спеціального фонду реагування на кризові ситуації ЄБРР на суму до 189 мільйонів євро, під гарантії Уряду Норвегії [21]. Також протягом 9 місяців 2023 року відбулося зменшення витрат від знецінення фінансових активів на 26 769 млн. грн, порівняно із 9 місяцями 2022 року та НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» отримав чистий прибуток від курсових різниць у розмірі 804 млн. грн (9 місяців 2022

року: збиток від курсових різниць — 10 185 млн. грн) [21]. Не зважаючи на покращення позицій Компанії у 2023 році, НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» все ще має значний рівень зобов'язань, що можуть мати негативний вплив на фінансову стійкість у майбутньому.

Враховуючи зазначене вище, на нашу думку, на даному етапі НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» першочергово слід обрати стратегію стабілізації фінансового стану [22; 24]. Дана стратегія повинна акцентувати увагу на управлінні ліквідністю, фінансовою стійкістю та рентабельністю. У цьому аспекті основним для НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» є зменшення періоду погашення дебіторської заборгованості, адже вона унеможливує планування грошових потоків, зменшення вартості непродуктивних активів і модернізація обладнання. При цьому важливо зважати на загрози зовнішнього середовища та використовувати наявні можливості.

Подальший фінансовий розвиток буде можливим лише після стабілізації фінансового стану та зникнення основних загроз зовнішнього середовища (закінчення воєнного стану, деокупації територій, підвищення рівня економічної стабільності країни тощо).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у даній статті було виокремлено чинники зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на фінансовий розвиток НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» та формують можливості та загрози, а також сильні і слабкі сторони для розвитку. Здійснені SWOT-аналіз та попередній аналіз фінансової звітності дали змогу встановити, що компанія знаходиться на перетині слабких сторін та загроз. Це відображається у фінансових результатах компанії за рік та протягом аналізованого періоду. Відповідно на даному етапі НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» слід обрати стратегію стабілізації фінансового стану. Лише стабілізація фінансової діяльності та показників може стати підґрунтям для подальшого розвитку компанії. Для подальшого дослідження необхідно здійснити глибинний аналіз фінансової звітності компанії та дослідити динаміку фінансових показників для деталізації стратегії фінансового розвитку у коротко- та довгостроковій перспективі.

Література

1. Вітренка звільнили з посади голови Нафтогазу. *BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63423588> (дата звернення: 28.03.2024).
2. Воронкова Т. С., Біляк А. С. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL: <http://surl.li/hlpln> (дата звернення: 28.03.2024).
3. Галушак В. В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування та використання фінансових ресурсів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 810–813. URL: <http://surl.li/gxndk> (дата звернення: 28.03.2024).

4. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 219–223. URL: <http://surl.li/hlplx> (дата звернення: 28.03.2024).
5. Івасечко О., Дорош Л. Swot-аналіз енергетичної безпеки України. *Політичні науки*. 2016. Вип. 2, ч. 2. С. 25–30. URL: <http://surl.li/hlplz> (дата звернення: 28.03.2024).
6. Консолідована фінансова звітність станом на та за рік, який закінчився 31 грудня 2022 року. *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. 2022. URL: <https://www.naftogaz.com/short/2f215918> (дата звернення: 28.03.2024).
7. Костенко Ю. О., Короленко О. Б., Гузь М. М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка і суспільство*. 2022. Вип. 43. URL: <http://surl.li/hlpmh> (дата звернення: 28.03.2024).
8. Метешко О.-А. Ю. Фінансовий розвиток компанії: сутність та чинники впливу. *Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: матеріали XVI міжнар. наук.-практ. Конференції* (м. Київ, 25–26 травн. 2023 р.). КНУ ім. Тараса Шевченка, 2023. С. 148–151.
9. Водяний А. Нафтогаз став монополістом на роздрібному ринку газу. У нього 98% побутових споживачів. *Інформаційна агенція ЛІГАБізнесІнформ*. 2022. URL: <http://surl.li/huvm0> (дата звернення: 28.03.2024).
10. Перспектива створення регіонального східноєвропейського газового хабу — підсумки зустрічі. *Energy Club*. 2022. URL: <http://surl.li/hlpmj> (дата звернення: 28.03.2024).
11. Пугіль Н., Поповченко А. Напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми фінансової системи України: матеріали XIX міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів* (м. Черкаси, 24 лист. 2022 р.). ЧДТУ, 2022. С. 161–163. URL: <http://surl.li/hlpmn> (дата звернення: 28.03.2024).
12. Пунько Ю. М., Коваль Н. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність, показники, особливості управління. Наукові пошуки молоді у XXI столітті: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. магістрантів і молодих вчених (м. Біла Церква, 17 лист. 2022 р.). ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Білоцерківський національний аграрний університет, 2022. С. 82–84. URL: <http://surl.li/gdwax> (дата звернення: 28.03.2024).
13. Річний звіт 2018 НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ». *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/hlpmw> (дата звернення: 28.03.2024).
14. Річний звіт 2019 НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ». *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/hlpmz> (дата звернення: 28.03.2024).
15. Річний звіт 2020 НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ». *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/huvmq> (дата звернення: 28.03.2024).
16. Річний звіт 2021 НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ». *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/hlprn> (дата звернення: 28.03.2024).
17. Савко О. Я. Фактори впливу на формування стратегії розвитку операторів газорозподільних систем. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 42. С. 103–107. URL: <http://surl.li/hlprj> (дата звернення: 28.03.2024).
18. Скорочена консолідована проміжна фінансова звітність НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» станом на та за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2021 року, не перевірена аудитором. *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/huvmr> (дата звернення: 28.03.2024).
19. Скорочена консолідована проміжна фінансова звітність НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» станом на та за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2020 року, не перевірена аудитором. *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/huvmr> (дата звернення: 28.03.2024).
20. Скорочена консолідована проміжна фінансова звітність НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» станом на та за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2022 року, не перевірена аудитором. *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <http://surl.li/hlprl> (дата звернення: 28.03.2024).
21. Скорочена консолідована проміжна фінансова звітність станом на та за дев'ять місяців, які закінчилися 30 вересня 2023 року, не перевірена аудитором. *Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»: вебсайт*. URL: <https://www.naftogaz.com/short/139e163f> (дата звернення: 28.03.2024).
22. Степанова Д. С., Яременко А. М., Розроблення фінансової стратегії для стабілізації фінансового стану підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27, ч. 2. С. 62–66. URL: <http://surl.li/hlprm> (дата звернення: 28.03.2024).
23. Фактична ціна реалізації природного газу. *Міністерство економіки України: вебсайт*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=63f4223f-fe52-4a45-8e51-16f9eb21b146&tag=FaktichnaVartistPrirodnoGazu> (дата звернення: 28.03.2024).
24. Яновська В. А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2013. № 50. С. 182–187. URL: <http://surl.li/hlprp> (дата звернення: 28.03.2024).

References

1. Vitrenka zvilnyly z posady holovy Naftohazu. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63423588> (дата звернення — 28.03.2024).

2. Voronkova T. Ye., Biliak A. S. (2017). Finansova stratehiia v systemi upravlinnia pidpriemstvom. *Efektivna ekonomika*. № 11. URL: <http://surl.li/hlpln>.
3. Halushchak V. V. (2015). Finansova stiikist ta finansova stratehiia pidpriemstva yak efektyvne formuvannia ta vykorystannia finansovykh resursiv. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. Vyp. 4. S. 810–813. URL: <http://surl.li/gxndk>.
4. Hotra V. V., Ripych V. V., Diachok A. V. (2017). Diahnostyka finansovoho stanu pidpriemstva ta shliakhy yoho pokrashchennia. *Ekonomika i suspilstvo*. Vyp. 8. S. 219–223. URL: <http://surl.li/hlplx>.
5. Ivasechko O., Dorosh L. (2016). Swot-analiz enerhetychnoi bezpeky Ukrainy. *Politychni nauky*. Vyp. 2, ch. 2. S. 25–30. URL: <http://surl.li/hlplz>.
6. Konsolidovana finansova zvitnist stanom na ta za rik, yakyi zakonchivsia 31 hrudnia 2022 roku. (2022). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <https://www.naftogaz.com/short/2f215918>.
7. Kostenko Yu. O., Korolenko O. B., Huz M. M. (2022). Analiz finansovoi stiikosti pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu. *Ekonomika i suspilstvo*. Vyp. 43. URL: <http://surl.li/hlpmb>.
8. Metoshop O.-A. Yu. (2023). Finansovyi rozvytok kompanii: sutnist ta chynnyky vplyvu. *Svitovi tendentsii ta perspektyvy rozvytku finansovoi systemy Ukrainy: materialy XVI mizhnar. nauk.-prakt. Konferentsii* (m. Kyiv, 25–26 travn. 2023 r.). KNU im. Tarasa Shevchenka, 2023. S. 148–151.
9. Vodiani A. (2022). Naftohaz stav monopolistom na rozdrubnomu rynku hazu. U noho 98% pobutovykh spozhyvachiv. *Informatsiina ahentsiia LIHABiznesInform*. URL: <http://surl.li/hyvmv>.
10. Perspektyva stvorennia rehionalnogo skhidnoevropeiskoho hazovoho khabu — pidsumky zustrichi. (2022). *Energy Club*. URL: <http://surl.li/hlpmj>.
11. Puhil N., Popovchenko A. (2022). Napriamy zabezpechennia finansovoi stiikosti pidpriemstva. *Aktualni problemy finansovoi systemy Ukrainy: materialy XIX mizhnar. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh, aspirantiv i studentiv* (m. Cherkasy, 24 lyst. 2022 r.). ChDTU, 2022. S. 161–163. URL: <http://surl.li/hlpmn>.
12. Punko Yu. M., Koval N. V. (2022). Finansova stiikist pidpriemstva: sutnist, pokaznyky, osoblyvosti upravlinnia *Naukovi poshuky molodi u KhKhI stolitti: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. mahistrantiv i molodykh vchenykh* (m. Bila Tserkva, 17 lyst. 2022 r.). DNU "Instytut modernizatsii zmistu osvity" Bilotserkivskiy natsionalnyi ahrarniy universytet, 2022. S. 82–84. URL: <http://surl.li/gdwax>.
13. Richnyi zvit 2018 NAK "NAFTOHAZ UKRAINY". (2018). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hlpmw>.
14. Richnyi zvit 2019 NAK "NAFTOHAZ UKRAINY". (2019). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hlpmz>.
15. Richnyi zvit 2020 NAK "NAFTOHAZ UKRAINY". (2020). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hyvnq>.
16. Richnyi zvit 2021 NAK "NAFTOHAZ UKRAINY". (2021). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hlpne>.
17. Savko O. Ia. (2019). Faktory vplyvu na formuvannia stratehii rozvytku operatoriv hazorozpodilnykh system. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vyp. 42. S. 103–107. URL: <http://surl.li/hlpnj>.
18. Skorochna konsolidovana promizhna finansova zvitnist NAK "NAFTOHAZ UKRAINY" stanom na ta za deviat misiatsiv, yakyi zakonchivsia 30 veresnia 2020 roku, ne perevirena audytom (2020). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hyvor>.
19. Skorochna konsolidovana promizhna finansova zvitnist NAK "NAFTOHAZ UKRAINY" stanom na ta za deviat misiatsiv, yakyi zakonchivsia 30 veresnia 2021 roku, ne perevirena audytom (2021). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hyvpv>.
20. Skorochna konsolidovana promizhna finansova zvitnist NAK "NAFTOHAZ UKRAINY" stanom na ta za deviat misiatsiv, yakyi zakonchivsia 30 veresnia 2022 roku, ne perevirena audytom (2022). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <http://surl.li/hlpnl>.
21. Skorochna konsolidovana promizhna finansova zvitnist stanom na ta za deviat misiatsiv, yakyi zakonchivsia 30 veresnia 2023 roku, ne perevirena audytom (2023). *Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy": vebсайт*. URL: <https://www.naftogaz.com/short/139e163f>.
22. Stepanova D. S., Yaremenko A. M. (2019). Rozroblennia finansovoi stratehii dlia stabilizatsii finansovoho stanu pidpriemstva. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu*. Vyp. 27, ch. 2. S. 62–66. URL: <http://surl.li/hlpom>.
23. Faktychna tsina realizatsii pryrodnoho hazu (2023). *Ministerstvo ekonomiky Ukrainy: vebсайт*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=63f4223f-fe52-4a45-8e51-16f9eb21b146&tag=FaktichnaVartistPrirodnoGazu>.
24. Iankovska V. A. (2013). Finansova stratehiia ta yii rol u rozvytku pidpriemstva. *Visnyk NTU "KhPI"*. 2013. № 50 s. 182–187. URL: <http://surl.li/hlppe>.